

NOI

Organul

Studentimii

Române.

◇◇◇

REVISTĂ
Social - Culturală

Ilustrată.

Nr. 2-3.

Apare sub îngrijirea unui
comitet de redacție.

Director-Girant:

Dr. Eugen Bianu.

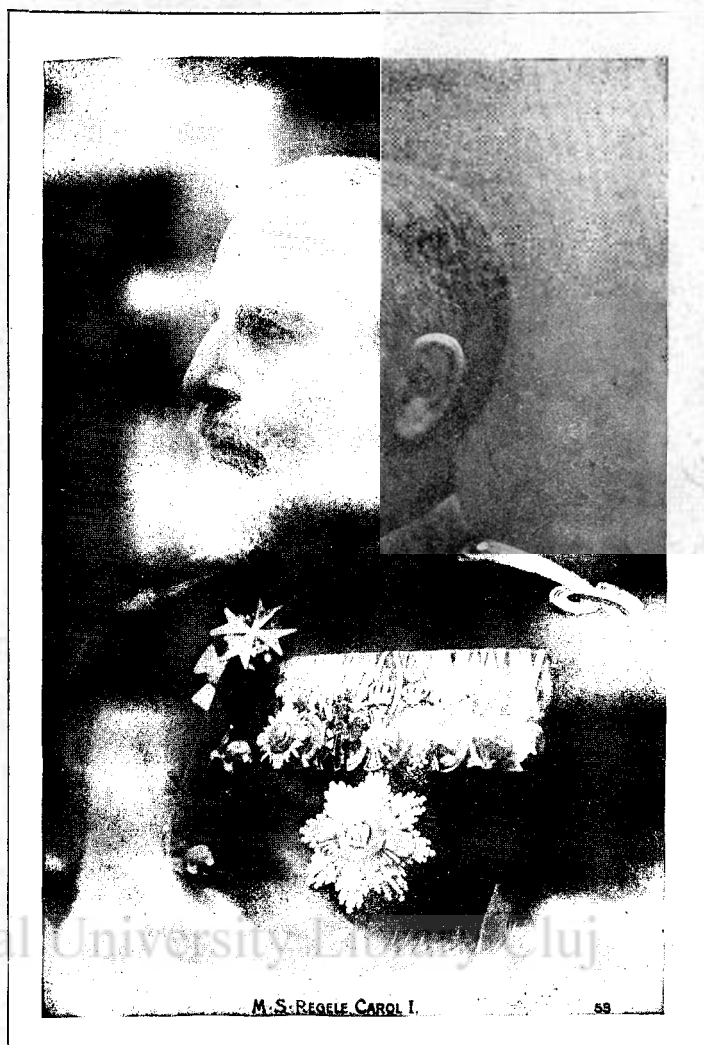
◇◇◇

Redacția și Administrația

Cluj-Kolozsvár.

Strada: Deák Ferenc 44.

Telefon nr. 470.

GUPRINSUL:

† Ștefan O. Iosif	de V. Pintea
Jălângi, Liniște (poezii)	de Șt. O. Iosif
† Ilarie Ghendi	de Gh. Trifu
Al treilea tip	de Dr. Valer Moldovan
Din popor	din colecția Jianului
Părintele Giurdariu	de V. Stoica
Mărturia (nuvelă)	de Jianu
Frânturi	de Demokritos
Rolul tinereții române în viața culturală a neamului	de Merlin
Un factor al potențării conștiinței naționale	Ag.
Păcate	de Leru
Câteva momente din istoria reg. 64 din Orăștie	
Gronică — Grâmpie — Bibliografie	::
Poșta redacției — Ilustrațiuni.	::

GOSTUL ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungaria	. 6 cor.	anual
" "	. 3 "	jum. an
România și Străinătate	. 10 "	anual

NOI

ORGANUL STUDENȚIMII ROMÂNE

ANUL I.

IULIE--AUGUST 1913.

NR. 2—3.

† Ștefan C. Iosif.

În zilele acestea de măreție și de nepotolit avânt, când sufletul neamului nostru se înalță luminând cu intensitatea unei mari clipe istorice drumul vecinic pe care va trebui să înainteze, — a încetat din viață un cald propovăduitor al ideii naționale, un liric subtil, un povestaș isteț al minunilor de fantazie poporală și un duios evocator de imagini din trecut. Moartea neașteptată a lui Șt. O. Iosif în plină vigoare a unei bărbății harnice ne-a săgetat tuturor inimile, și durerea pentru pierderea lui nu ni-se va alina nici când celor cari l'am citit și l'am iubit și l'am admirat...

Fire foarte simțitoare, Șt. O. Iosif se înfiora — asemeni unei ape — de atingerea ori cărui curent de simțire sau de gândire a vieții noastre. Sufletul lui fin vibra de însuflețire pentru noul războiu al României, precum se inflăcărase și în anul de groază 1907 și în cel de fală 1906, când lua parte — transfigurat de emoție — la toate mișcărilor studențimei. Când s'a serbat amintirea lui Ștefan cel Mare, Iosif a cântat biruințele strălucitului voevod, și tot el a vărsat o lacrimă la vestea, că mânia cerului a certat nesimțirea noastră fulgerând gorunul lui Horia, iar în legătură cu zvărcolirile noastre din 1848 ne-a dat drama »Zorile«.

Șt. O. Iosif a fost un continuator al bunei tradiții literare, al »direcției de

luptă și de stăruinți pentru readucerea încrederii în însușirile sufletești ale neamului nostru», cum spune atât de just celalalt dispărut regretat, Chendi. Pentru aceea Iosif a fost printre întemeietorii revistelor, cari reprezentau direcția națională în literatura noastră, și talentul lui a contribuit foarte mult la biruința acestei direcții. Apelul lui la »tinerii poeți« ca să părăsească »florile și stelele« și să cânte »flamura străbună a dragostei de lege și de Țară« n'a răsunat în deșert. Mulți desorientați sau rătăciți și-au aflat cărarea cea bună la lumina torței ridicată de Iosif.

Autorul »Credințelor« a fost și un îndrăgostit de »muza poporală«. Prin volumele lui trec reînviată figurile haiducilor, ielelor, smeoaicelor, ale eroilor și eroinelor din cântecele bătrânești, dela viteazul Gruia până la cei »doi voinici« cu hazlia lor pățanie. Forma și spiritul curat poporal al acestei părți din creația lui Iosif ni-l arată poate, ca pe cel mai sincer drept al direcției pomenite. Ar trebui să citez mult, ca să se vadă toată adâncimea, cu care a pătruns poetul în sufletul poporului, — dar mă mulțimesc și cu »Doina«:

Se tânguesc
Tălângi pe cai,
Și neguri cresc
Din negre văi,
Plutind pe munți...

La făgădău
La Vadul-Rău,
Sus, la răscruci,
Vin trei haiduci
Pe cai mărunți...

Grăiesc încet...
Un scurt popas —
Și spre brădet
Pornesc la pas
Cei trei călări...
Sus, peste plaiu,
Tăcutul craiu
Al nopții reci,
Umbrind poteci,
Se 'naltă 'n zări...

Și neguri cresc,
S'animă 'n crângi; —
Se tânguiesc
Și plâng tălângi
Pe căi pustii...
Se duc uitați
Cei trei fărtați,
Săltând în șa,
Plutind așa,
Ca trei stafii...

Dar când ajung
La cotituri,
Un chiot lung
Din mii de guri
Dărimă stânci...
Haiducii mei
Doinesc toți trei;
Și clocotesc
Și hohotesc
Păduri adânci...

Iubirea naturii o aflăm iarăși într'o măsură mare la Iosif. Îmbătat de splendorile primăverii, poetul exclamă:

Ah, de ce n'am zece vieți,
Să te cânt, Natură!?

Toate podoabele anotimpurilor, dela fioroasa muzică a toamnei până la prima găzuliță a primăverii, au inspirat pe poet. Chiar și meșteșugul cântării — suprema mângâiere! — Iosif l'a învățat dela codru:

Tu m'ai învățat să cânt
Din copilărie, —
Și de-atunci n'am pe pământ
Altă bucurie!...

Mai distinct însă decât orice a auzit Șt. O. Iosif glasul plin de durere al inimii sale. De tînăr s'a simțit »părăsit palidei melancolii«; iar mai târziu viața nu i-a fost cruțată de lovituri istovitoare. El a înțeles analogia dintre povestea cu vrăjitoarea, care ține în lan-

țuri pe un biet copil orfan — lacrimile căruia se prefac în mărgăritare, — și soarta poezilor.

Așa copiii obișduiți
Pe lumea noastră sunt poezii,
Incătușați și chinuiți
De vraja blăstămat'a vieții.

Ei plâng de drag, ei plâng de dor,
Și cearcă în zădar uitare,
Sporind cu lacrimile lor
Comoara de mărgăritare!

De drag Iosif a plâns puțin, dar cu atât mai mult de dorul »surizătoarei raze'n plânsul« lui. Când a apărut anul trecut, mohorîtul volum de »Cântece«, — de sigur cel mai rezistent volum al lui Iosif, — lumea noastră literară a tresărit de fiorul unei rari plăceri artistice. Atâta simplitate și sinceritate, atâta putere de a emoționa și o notă atât de unitară se află în puține cărți românești. E poezie din cea mai adevărată în cântecele acestea.

Și, totuși, cine ar fi crezut că așa curând vom receti, cu lacrimi în glas, chemarea lui cătră »mângâierea din urmă a celor obosiți și triști«, cătră »îngerul negru«? Și cine ar fi crezut că dulcile, clarele, mișcătoarele lui versuri se vor curma așa de repede? Acum i-s'a împlinit dorința:

Vai, cântece, tăceți puțin!
Tăceți, că nu mai am putere
Să plâng, — și e paharul plin...
Repaos sufletul meu cere,
Si pace, dup'atâta chin...
Tăceți, — mi-e sete de tăcere!...

V. Pinteș.

JĂLĂNGI

S'aud de pretutindeni tălăngile sunând,
Plâng unele cu larmă și altele 'n surdină,
Răspund și dau de știre că turmele 'n curând
Vor cobori la șesuri... În galbena lumină

De-abia le-auzi cum sună, mai jos, tot mai departe...
Le-adună vântul parcă în negre văgăuni,
Și-apoi le-alungă iară pe văi și iar le 'mparte,
Ca glasuri de alarmă ce prevestesc furtuni...

Jrezite din prăpăstii de plânsetele lor
Cresc negurile sure, alunecând tăcute,
Ies după stânci în pripă și pier, ca un decor
Retras de mâna unei ființe nevăzute...

Apar din altă parte, sporind acum treptat,
Și 'n falduri, ca o mantă, se lasă peste munte,
Iar piscul singuratec, sub ceriul întristat,
Posomorât își trage căciula peste frunte...

ȘT. O. IOSIF

LINIȘTE

Fantastic joacă rândunici sglobii
În cerul plin de umbră și lumină,
Și-i liniște adâncă în grădină,
Sub piersecii cu flori trandafirii...

Cu brațele sub cap, ce bine mi-i
Cum stau așa, în liniștea divină:
Pământu-i cald și chiamă la hodină,
Întocmai ca o mamă pe copiii...

Pământ, bătrână gazdă, primitoare
A tuturor trudișilor din lume,
Ce bun ești tu în zilele cu soare!

Tu-i hodinești, i-adormi, îi legeni lin
La sinul tău, și nu-i întrebi de nume,
Nici unde merg, și nici de unde vin...

ȘT. O. IOSIF

† Marie Chendi.

Aproape în aceeași zi cu poetul Iosif s'a stins și criticul literar Il. Chendi. Îmi pare, că o dușmănoasă mână nevăzută le-a tăiat de-odată firul vieții, voind par' că să însemneze și prin aceasta apropierea, înrudirea dintre cei doi scriitori. Căci cu toate, că unul a fost poet și celalalt critic, idealul lor a fost același: românescul în forme artistice. Pentru aceea îi și aflăm --- cu puține întreruperi --- mereu alături: la »Sămănătorul«, la »Cumpăna«, și prin organele de publicitate dela noi.

Marie Chendi a fost, înainte de toate, un luptător. Dușman neîmpăcat al vânturătorilor de fraze, al ușernicilor literari, al precupeților în artă și al autorilor cari n'au de a face cu sufletul neamului nostru, cariera lui literară s'a desfășurat în hărțueli necurmate. Dela polemicele cu dnii M. Dragomirescu și D. Zamfirescu (prin »Familia«), Chendi a dat dovadă de calitățile necesare unui critic: bun simț și orientare, --- fără să mai amintesc și neîntrecuta lui ironie. Ochiul lui sigur a descoperit totdeauna talentul, --- și nu știu articol de-al lui, în care să fi greșit, lăudând vr'o lucrare fără valoare. În schimb, atâția autori »lansați«, cari se bucurau de trecere mare înaintea lumii desorientate, au fost cu adevărat striviți de articolele succinte ale lui Chendi. Cine se mai încălzește azi de versurile lui R. Rosetti, Fl. Becescu, P. Vulcan și alții ejusdem farinae?

În polemică, Chendi admitea toate armele, afară de vulgaritate. Firește că obiectivitatea absolută nu o recunoștea. »Critica nu poate fi redusă la rolul de mașină (de a înregistra toate fenome-

nele mai de seamă din viața literară). În viața noastră, a scriitorilor, își au și pasiunile rostul lor, și în tot ce facem și în tot ce scriem aceste pasiuni se resfrâng pe nevrute. Între oameni de temperament firele se împreună și se distramă după capriciul intereselor și al împrejurărilor«.

În temeiul acestei convingeri, Chendi a fost aproape totdeauna *personal* în criticele lui. Dar, să fie bine înțeles: »nu poate fi vorba nici odată de altceva decât de *autor*, de caracterul lui public, iar omul privat, cu viața sa intimă, trebuie respectat«... Critica însăși nu poate să fie decât personală și subiectivă, pentru aceea nu ne poate da decât *opinii*, iar nu rezultate științifice.

Afară de articole și cercetări literare, Chendi a făcut și gazetărie. Cei cari cunosc tainele redacțiilor spun, că el a fost unul dintre cei mai fertili *primiști*, îmbrățișând în articolele sale toate ramurile vieții publice dela politica externă până la cea mai umilă manifestare culturală din vr'un sătuț uitat. Apoi, a mai tradus --- în colaborare cu dl C. Sandu-Aldea --- din Ibsen, Sudermann și Maeterlink.

Literatura noastră pierde --- prin moartea lui Chendi --- un talent real și neobicinuit de viguros, ale cărui calități de fond și de stil nu vedem cine le-ar putea substitui. Mai cu seamă noi, Ardelenii, vom simți dureros lipsa de informație și de păreri în cari să ne încredem, cum ne obicuisem să le primim dela neobositul, mușcătorul și insinuantul condeiu al lui Chendi.

Gh. Trifu.

Al treilea tip.

De **Dr. V. Moldovan.**

»La noi în Ardeal se petrece astăzi o deferențiere socială, care în urma stărilor ei excepționale e tocmai pe drumul fatal de a deschide *astfel de prăpăstii* între *singuraticii* cari se împărtășesc oarecum de-o cultură mai superioară și între *mediul rudimentar*, unde se întorc apoi ca să trăiască o viață întreagă«.

(O. Goga: »Din sbuciumările intelectualului nostru«. »Românul« Nr. 110).

Articolii politici-sociali ai poetului nostru Goga nu numai că ne farmecă prin frumseța stilului prin plasticitatea frazei, ci ne dă și de gândit prin o analiză adeseori profundă a stărilor publice dela noi.

În articolul din care am citat cuvintele puse în fruntea acestui articolaș, Goga ne zugrăvește conflictul ce se naște în sufletul intelectualilor noștri, cari în urma educației superioare de care au parte și în urma contactului cu produsele civilizației mai înaintate a apusului se înstrăinează de mediul nostru social cultural mai primitiv.

Vrând să ne învedereze efectele păgubicioase ale acestui conflict ne prezintă două tipuri de intelectuali români din Ardeal.

Unul e tipul eroului, »a cărui suflet clocotește vecinic de deslănțuirile revoltei, împărțește lovituri ori săgeți otrăvite de ironie, își pulverizează toată energia strigând în dreapta și în stânga« etc.

Al doilea tip ar fi să fie al temperamentului filozofic, stoic sau cinic, »care se retrage încetul cu încetul în căsuța de melc a unui egoism căldicel... își făurește anumite precepte de târguială cu împrejurările«.

Mărturisesc sincer, că am gândit mult asupra concluziunilor pessimiste a poetului. Mi-am pus de nenumerate ori întrebarea, oare e întemeiată judecata zdrobitoare a poetului asupra intelectualilor noștri cu cultură superioară?

Că tipurile descrise în mod măestru de Goga sunt adevărate, nu încap în doială.

Mai în fiecare centru găsim câte un exemplar de aceștia. Durere, tocmai cei mai inteligenți dintre noi se disting prin un criticizm exagerat al stărilor noastre publice, pozând pe nefericiții, pe neînțeleșii de mine.

Eu le-am botezat odată naturelele aceste de »forțe negative«, voind să indic puținul folos pozitiv ce-l are neamul după acești aleși ai săi. Nu e rar însă nici tipul scepticului, care sfârșește prin a se metamorfoza într'un egoist indolent față de toate sbuciumările noastre, fie culturale, fie politice sau economice.

Dar pentru D-zeu, cu aceste două tipuri să se fi eshauriat clasificarea intelectualilor Români? Să nu existe și un al treilea tip mai pozitiv?

Neamul românesc să fie lipsit de pleiada aceea de idealști, cari în butul culturei lor superioare să nu cunoască altă țintă a vieții lor, decât de a căra zi de zi câte o pietricică la edificiul care se cheamă viitorul neamului.

Am credința tare că tipul acesta al treilea există și la noi deși nu e reprezentat așa de numeros cum ar pretinde-o nenumăratele noastre nevoi și lipsuri culturale și de altă natură!

Avem deja câțiva tineri — e drept puțini de tot, — cari cutrierând țările

mai civilizate ale apusului s'au nizuit să vadă, să aprofundeze cu ochii deschiși multe instituțiuni ale acestor popoare, cu gândul, că întorși acasă să le răspândească și în poporul nostru.

Dar mai știu și de aceia, căroră împrejurări vitrege nu le-a îngăduit, ca să se adepă nemijlocit la izvoarele de cultură a apusului, dar cari în odaia lor de studiu tot au găsit prilej, ca să se desfăteze în operele de artă ale scriitorilor clasici, să se orienteze asupra curentelor și ideilor mari de cari se agită intelectualii apusului.

Și oamenii aceștia în loc să-și piardă curajul, văzând marea distanță dintre înaltul pedestal cultural, pe care s'au ridicat și dintre primitivitatea culturală a clasei noastre țărănești și chiar a so-

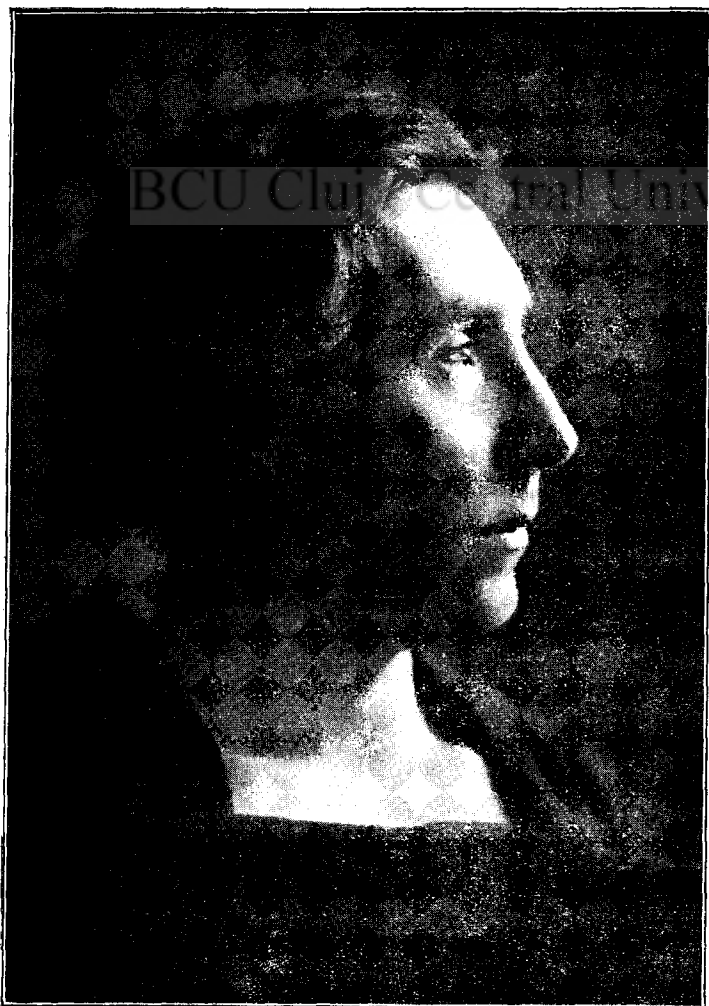
cietății noastre burgheze de provincie, dimpotrivă simțesc în inima lor imboldul puternic de a se înrola la marea muncă colectivă de deșteptare a poporului.

O spun fără încunjur, că idealul meu e acel intelectual, pe care studiul lui Shakespeare, cetirea operilor de artă a literaturii universale moderne, sau în fine îndeletnicirea cu problemele sociologiei, biologiei etc., nu-l împiedecă, ca din când în când să se coboare între ai săi și din prisosul lui de cultură să resfrângă câteva razeși asupra semenilor, cari sufăr sub blăstămul înapoierii culturale de veacuri.

Durere, e încă prea puțin apreciat la noi tipul acesta al treilea, al așa numiților oameni de muncă, a propagandiștilor modești, dar însuflețiți și conștii de înalta lor chemare.

Oamenii aceștia au izbutit să stabilească în sufletul lor un echilibru împăciuitor deoparte între preocupările lor culturale superioare, de alta între cadrele mai primitive ale mediului nostru românesc. Ei au înțeles, că e cu puțință ca același om, care se înalță cu sufletul în sferele senine a artei desăvârșite, sau își sbuciumă crerul vrând să străbată în misterele marilor probleme social-economice a zilelor noastre, să se simtă bine să se însuflețească chiar, la vederea unor prestațiuni mai puțin artistice a unor diletanți români.

Același echilibru le vine în ajutor când se înduioșază până la lacrimi la auzul unei simple și trăgănate doine românești, fără a regreta senzațiile estetice de cari a fost părtaș bunăoară la reprezentația lui Tanhauser din teatrul nemțesc.

Zaharie Bărsan.

Conjur pe prietenii mei din generația mai tineră, ca să mediteze puțin asupra acestor idei aruncate așa în fuga condeiului.

Indreptarea înspre mai bine a sorții neamului nostru atârnă în mare măsură dela aceea, că dintre conducătorii lui de mâne, cari azi

își fac încă studiile superioare pe la universități, câți vor simți în inima lor îndemnul de-a umple cu timpul șirurile, azi încă rare a tipului al treilea, al muncitorilor conștii, însuflețiți și altruști, a semănătorilor ideilor generoase și izbăvitoare de neam.

Costume Românești.

Din popor.

Cucule pasărea mea
 Multă vreme te-aș ruga
 Și bună plată ți-aș da
 Dacă tu m'ai asculta:
 Să te duci în codrul verde
 Să cânti una și la fete
 Să le cânti tare ferbinte,
 Ca să nu se mai mărite.
 Câte flori au înflorit
 Toate-au zis să mă mărit,
 Numai una s'o ales
 Și a zis să nu glumesc,
 Că bărbatu-i ca un câne
 Se pune seara la cină,
 Eu mi's feșnic la lumină
 Bărbatul cină la masă
 Eu suspin sara prin casă.

(Bănia, Foeni)

De când tu bade te-ai dus,
 Negură-n ocol s'a pus,
 Și prin pomi și prin grădină
 Și la mine la inimă

Săracile dragostile
 Pescuesc, ca pasărele
 Pe supt toate strașinile,
 Numai la strașina mea
 Pescuește una rea.

Săracă inima mea,
 Mare foc arde în ea,
 De-ar putea focu eși
 Mare deal ar pârjoli.

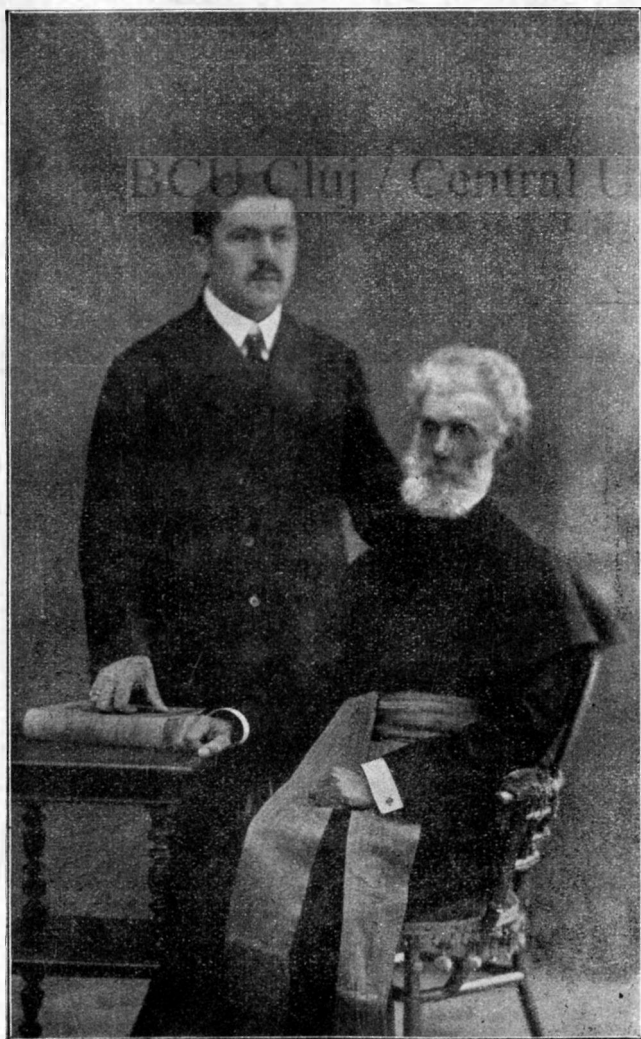
(Petroșeni, Secoșul-ung., Ferendia).

(Din colecția Jianului).

Părintele Ciurdariu.

Un minunat cap de expresie... Păr alb, mustață, barbă albă, ca gândurile curate, o gură tăiată cu gingășie, par'că anume mai mult pentru cuvintele inimii, decât ale minții, statură slăbuță și neprețioasă, — ai crede, că-i întruparea blândității neajutorate și resemnate, dacă n'ai vedea sub fruntea îngândurată cei doi ochi albastrii, luminoși, din liniștea cărora strălucește tăria conștiinții, și hotărârea acțiunii. Te oprești o clipă și începi, cu încetul să-ți dai samă de energia, care nu vrea să se supună, nici unei volnicii, — nici chiar dacă aceasta a eșit din mâna nesmintnicului papă dela Roma. Și nu te mai miră îndârjirea aceea plină de demnitate, care s'a pus curmeziș în calea celei mai odioase siluri de conștiință și sentiment a anilor din urmă. Și te închini cu tot sufletul în fața moșneagului protopop al Dobului,

Părintele Ciurdariu și fiul său Dr. Ciurdariu.

care are să-și ispășiască acum între zidurile Seghedinului crima, de a fi fost prea pătruns de convingerea, că legea sângelui e cea adevărată, și de a-și fi iubit prea mult limba și datorința sa de păstor al unei turme...

Nu se auzise nimic despre dânsul. Nu și-a trâmbițat glorie prin gazete, căci cunoștea prea bine fabula butoiului gol. N'a ținut la banchete discursuri bombastice, cu planuri și mai bombastice despre instituțiunile și viitorul neamului românesc, căci știa, că acestea sunt specialitatea oamenilor de sărbătoare, iar dânsul era cu ghețele noroioase de drumul realității. N'a tunat și fulgerat la adunări populare, n'a invocat cu citații latinești nici zeii Daciei, nici ai Romei împotriva „barbarilor“ și „aziaticilor“ și „hoardelor“, căci era convins de neputințioșia lor. N'a scris nici măcar un articol, un plan de mântuire a școlilor, — poate pentru că simția din capul locului, că după atâtea planuri tot nemântuite au să rămâie.

N'a făcut nimic din toate acestea, — pentru că a voit să lucreze. Și a lucrat.

În loc de a înfiora cu tăria glasului urechile bieților ascultători, dânsul a știut grăi sufletului disciplinându-l și întărindu-l potrivit năcazurilor și lipsurilor noastre. Și acolo unde valurile streinismului bat cutropitoare în litoralul nostru, a ridicat zăgaz, căci de zăgaz era nevoie.

Când a sosit apoi clipa primejdiei, șovăiala n'a fost cunoscută. Și nu poate fi vorba de nesupunere față de legi. A fost numai gestul firesc, dar desnădăjduit al apărării unui colț de cultură românească și suflet românesc.

Iar noi, cești câțiva tineri, — în ciuda ziarelor noastre, cari au mântuit întreagă frământarea aceasta în câte trei-patru șire la „știri“, — noi pentru gestul acesta îl cinstim acum pe părintele Ciurdariu. Căci socotim, că pășirea sa bărbătească are cel puțin atâtea valoare educativă, cât un anumit discurs parlamentar, care face hazul galeriei...

Aș vrea, să pot pleca de aici, din satul trândăviei popești, acolo, unde în dosul ușilor zăvornite e moșneagul, care a muncit, să-i sărut cu viincios mâna și să-i zic:

— „Părinte protopoape, Te admirăm și te cinstim, — căci alții și-au jertfit abia câteva interese, dar Sfinția Ta, Te-ai jertfit întreg“...

Avrig 15/28 Iunie 1913.

Vasile Stolca.

Mărturia

de Jianu.

— »Mai dă'mi o cinzacă de rachiu jupânească« — se răsti Gheorghe, ficiorul primarului din Isroni către crâșmărița satului.

Ovreica roșie răsări cu grabă de după grațiile murdare de lemn, luă sticluța cu gâtul lung pecetluit cu un decimal alb și turnând dintr'o cană veche și nespălată de pământ, în câteva gălgăituri umplu sticluța cu lichidul alburii și cu miros tare. Cu zimbetul servilității lingușitoare, ce îi încremenișe pe fața unsuroasă, puse apoi sticluța fermecată pe masa de scândură înegrită de urgia multelor beții.

— Bea Gheorghe, că-i bun drăguțu, îndemnă ovreica pe flăcău.

— Bun jupâneasă, bun.

Flăcăul prinse sticla între cele trei degete și spriginindu-i fundul cu degetul cel mic o cumpănă o clipă în fața luminei ce venea pe fereastră împăenjenită, îi propti apoi buza groasă și răsfrântă de buza lui și c'o singură ghiolcănire îi dădu jumătate cuprinsul peste cap.

Vinele dela grumazi i-se umflară; ochii i-se aprinseră într'o scânteere tainică, răgăi aspru și plesnind din buze cu satisfacție, prinse poala mâneicii și-și șterse mustața umedă de beătură.

Gheorghe, era singurul copil al primarului Stănilă Bobei, om cu stare și cu mare trecere în toată țara Jiului. Ca toți oamenii cu dare de mână, badea Stănilă n'a cruțat nici o jertfă, ca odorul de copil să-i crească fără griji și să nu cunoască povara lipsei. Desmierdat de mamă-sa și îmbuibat de tatăl-său copilul crescuse năvălos și ușuratic. Se dedase să-și vadă toate dorințele împlinite și voia lui să nu suferă împotrivire. La școală nu făcuse nici o ispravă; abia putuse trece prin clasele școlii din sat și și acestea le-a biruit cu grația dascălului numai de dragu tatăl-său, că vezi era copilul primarului și pe urma lui se mai înfrupta și dascălul din dărnicia și prisosul belșugului cu care îl dăruise Dumnezeu pe badea Stănilă. Astfel ortăcit mai mult cu hoinăritul și prietin bun cu toate crâșmele din jur se trezi flăcău june. Și se smulsese băiatul bine. Sămăna la făptură în partea tatăl-său. Trăit bine, legănat în lumea albă, flăcăul se închegase chipș, voinic și frumos ca un brad, cel mai frumos ficior în sat. Din pricina asta feciorii satului îi cam purtau Sâmbetele, căci sucise capul

multor fete, dar se temeau să prindă hartă cu el, că-i era arțagu mare și dintr'o vorbă două puneă mâna pe prășele.

Dar veni cătănia.

Trei ani cât a stat în slujba împărătească satul avuse pace. Dar acum Gheorghe se întoarsese. Numai de curând mântuise cătănia și se întoarse în sat mai mândru parcă decum plecase. Pășia pe uliță în paș cătănesc, înțepat, cu scurteica animată de grumaz și aruncată a lene peste umărul stâng, ca să i-se vadă ciucurul roșu, mărturia cătăniei, prins peste piept cu un cap în umărul drept și cu celalalt în baera cămeșii. Pălăria împănată cu flori de mătasă făcea strășină adâncă ochiului drept de sta mai să se sprijinească marginea în sfârcul mustaței răsucite în sus. De întâlnia vre-o fată în cale o învăluia cu privirea lacomă din creștet până-n tălpi, prindea vorbă cu ea și-o ținea strâns de mână fulgerând'o cu privirea înțepată pe sub genele ochilor închiși pe jumătate.

De când a tăbărat iar în sat n'a făcut alta decât și-a colindat toate potecile cele vechi. Pe unele dintre mândrele de odinioară le găsi măritate, altele abia porniseră pe calea acestei legi creștine.

Și satul se cam schimbasé. Alte fete răsăriseră în loc, căci Doamne cât nu se schimbă o fată în trei ani de zile. O lași copilă cu părul în chică și-o afli învălătită.

Numai crișma satului era neschimbată. Acelaș ovreu cu barba rară, și caftanul unsuros, aceiaș jupâneasă cu părul roșu cărămiziu, încălțată în pantofii hodorojiți legănându-și pântecelul gros în colivia întunecoasă de gratii.

Gheorghe de când venise era zilnic oaspele ovreului. Și acum spre seară coborâ-se de pe colnicul Bruzanilor de-a dreptul la crâșmă să se mai potoliască. Pe la prânzul mare zărise pe Anuța lui Vasilie Brânzău cu vitele la pășune de-asupra colnicului și s'a dus să-i țină de urât și să-i opăcească sporul fusului. Dar drăcoasa de fată nu i-a dat prilej nici s'o sărute și Gheorghe neobicinuit cu aceasta coborî la crișmă îndârjit de neisbândă.

Rachiul ovreului era cam apătos, alburii și acru. Lui Gheorghe i-se păru prea slab, ca o țuică leșinată. Mai ceru o cinzacă. Ghiolcănitura

il arse pe grumaz și simți cum coboară repede pe piept la vale până în stomac răcorindu-l. Pe urmă îl simți răsfirându-se în mii de scânteii prin tot trupul din vârful picioarelor, urcându-se într-o clipă prin piept, prin mușchii brațelor până în creștetul capului.

— *Ăsta-i rachiul jupâneasă ăsta te unge nu alta, zise Gheorghe.*

Ovreica furișă pe buza-i cărnoasă un zimbet mult grăitor. Parc'ar zice: crezi, că nuți știu eu leacu? Cine apucă în cursa mea nu mai scapă teafăr.

Beutura lacomă își aprinse în curând în vinele lui Gheorghe văpaia înflăcărată. În loc să se potoliască se infierbântă și mai mult. Ochii Anuței parcă îi vedea tot mai vii înaintea lui, din ce bea îl ardea tot mai dușmană lumina lor limpede și săgetătoare.

O moleșală dulce îl cutropi. Gheorghe își răzîmă spatele de dunga mesii, proptindu-se în cote, își lungi picioarele sprijinindu-și călcăele într-o crepătură a podelelor și cu privirea înfiptă în pragul ușii din față dădu frâu liber gândului pornit pe potecul senin al visurilor treze.

Afară se inserase. O seară domolă de toamnă. Freamătul zilei poposia ostenit în frunzișul întunecat al făgetului. Văzduhul își gătea vălul de mătăasă albastră în așteptarea miresei nopții ce își vestia sosirea în culmea mohorâtă a munților din zare.

În crâșmă se întunecase de-a binele. Gheorghe își torcea înainte firul visurilor dulci. Anuța îi cutropise toată inima și chipul ei se urzea tot mai trainic în tortul cugetelor lui. Era singur în

odae. Ovreica ieșise să potolească cele cinci guri flămânde ale copiilor. Gheorghe eramușteriu bun și ovreica nu se temea, că rămâne de pagubă. Doar mai băuse el și altădată și plecase fără să plătească. Plătia odată peste tot. Ovreica avea zor să-și tocmească trebile casei și 'l lăsase singur. Va plăti el mâne poimâne îndoit.

În liniștea ce se pogora tot mai povarnică în cuprinsul celor patru păreți ai crâșmei, deodată un zgomot îl trezi din toropeală. Prin crepătura ușii din față se furișă o rază sprintenă de lumină spintecând întunerecul și oprindu-se drept în fața lui Gheorghe. El se feri din calea ei și își strecură privirea prin crepătura pe unde stăruia raza de lumină, ca să-i înțeleagă pricina.

În odaia vecină ingenunchiase ovreul înaintea unei lăzi căptușite pela colțuri cu tinichea căutând într'un mănunchiu de chei pe cea potrivită. O lumină de său ardea posomorâtă pe masă. În bătaia razelor ei ovreul părea o dihanie din alte tărâmurii coborâtă să străjuiască vre-o comoară blăstămată.

Cheia scârțâi, ovreul deschise lada și își vârî mâna până în fund prin hârtiile și sdrențele aruncate clae pe grămadă. Scoase apoi un săculeț umflat peste mijloc și îi goli cuprinsul pe masă. De zureitul banilor de argint se cutremură o clipă liniștea odăii. Ovreul prinse a-i alege și număra, argintul de-o parte hârtia de alta.

Gheorghe încremenise, ochii înlăcrimați de sila privirilor strâmtorate prin crepătură, se înholbaseră văzând belșugul de bogăție. Un nod i-se pusese în gât și acesta îi uscaseră gura și sta să i curme și răsuflarea.

Inima i-se svârcolea înfrigurată svâcnindu-și izbiturile până la tâmpole.

Ovreul numără opt sute de zloți. Se descinse și de sub poala cămeșii vârgate scoase un șerpar, piele galbănă, lat și subțire, așeză argintul în lungul șerparului și-l încinse peste pânțelele gol, potrivindu-și la loc hainele sdrențoase și murdare. Își scoate apoi cizma dreaptă, și ținându-o cu mâna stângă de ureche, cu dreapta desfăcu tureacul bulbucându-l până jos la crețe. Virii aci jumătate din banii de hârtie potrivindu-i frumos alăturarea. Aieptă încet tureacul la loc, trase cizma pe picior și o ferecă bine pe fluer, strângându-i catarama

Costume din țara Hațegului.

peste vine. Scoase cizma stângă și făcu și cu ea asemenea.

Mărunțișul rămas pe masă îi strânse grămadă și făcându-și mâna dreaptă dărg îl trase domol în săculețul proptit cu fundul pe genunche. Suci grumazul săculețului, îl viri în fundul lăzii, închise capacul, trase cheia și împinse lada sub pat până la părete. Luă lumina de pe masă și eși.

Gheorghe rămase cu ochii pironiți în beznă fulgerând pe sub gene sulițe de scânteii colorate. Prin întunerec vedea încă limpede grămada de bani pierind în șerparul și cizmele ovreului.

Cu încetul se desmeteci, ochii lui prinseră a desluși întunerecul și un oftat adânc îi deslegă povara nodului din piept. Iși șterse fruntea cu latură palmei, voind par'că să-și alunge ceața de pe creier și își aduse aminte unde e.

Se ridică domol dela masă, pune mâna pe clanța ușii dela drum și ca omul urmărit de muștrarea unei fapte vinovate, se strecură tiptil și fără zgomot afară.

Luna plină străjuia albă și curată în pragul văzduhului, potopind cu prisosul ei de lumină tainică toț cuprinsul firii. O pace largă și sfântă stăpâna seninul înserării. Satul își odihnea truda zilei îmbătat par'că de mirezmele stăvurilor cosite. Singur părăul își cânta neobosit doina șoapte'or sale nesfârșite, legându-și solzii trupului șerpuitor peste frânturile de umbre dela poalele pădurii.

Gheorghe își umflă dintr'o răsuflare plămânile cu aerul curat și aspru, răcoarea sării îl desmeteci și mai bine, trecu drumul apucă pe potecul ce ducea pe marginea părăului spre curțile Bobeștilor și pieri cu potecul de odată în întunerecul arinilor înfrățiți cu sălciile pletoase.

*

Pe drumul pietros ce coboară din valea Ani-noasei prin mijlocul satului Iscroni, îndreptat spre drumul de țară, își târă povara greoaie a cărucianului cu loitre și coșul încărcat cu marfă, un cal bătrân și deșirat. Luna în podoaba ei măiastră arată vremea trecută de miezul nopții. Calul somnuros își plinește robia în pas domol, cu capul atârnat înainte poticsindu-și ici-colea potcoava în pietricelele sure ce-i stau în cale. Scârțâitul plângător al roților neunse deșteaptă hăuhtul cănelor din ogrăzile pe lângă cari trec. Pe potecul din dunga șanțului cu carul alături pășește apăsat jupânul Kohn Ițig, îndemnându și din când în când calul cu glas domol și răgușit. Zorește să ajungă la oraș înainte de răsăritul soarelui, ca să și

prindă un loc mai prielnic pentru târgul de mâne.

Din când în când își pipăie cu palma pân-tecele în dreptul șerparului, aruncă ochii la turcii cizmelor și încredințat că toate's în bună rânduială, ține pasul potrivit cu mersul calului. Și ortăcit numai cu gândurile, ovreul își trage seama cu isprava ce o va face mâne în târg. Are marfă multă, brânză, ouă, unt, lână, piei de oi și de miei și cinci saci de cucuruz, toate adunate din sat pentru beătură. Și socotește. El dăduse un deți de rachiu pe un blid de brânză. Rachiu face cam trei bani. Blidul de brânză, cam o jumătate de chilogram, cel puțin cincizeci de bani, va să zică să dea chilogramul cu zece bani mai ieftin, ca ceilalți negustori, și tot câștigă la chilogram cel puțin șaptezeci-optzeci de bani. Și tot așa și celelalte.

Marfa toată face pe puțin o sută de zloți.

Costum din Bănat.

Se poate deci întoarce mâne seară cu un câştig curat de cel puțin optzeci de zloți. Și asta pentru o zi e de-ajuns. Banii din șerpar și din tureci îi va lăsa la bancă să-i sporească miișoarele.

Și ovreul încălzit de nădejdea isprăvii strălucite, nu băgă de seamă că ieșise din sat și calul apucase drumul de țară.

La îmbucătura dealurilor ce hotărăsc moșiile satului, drumul strămtorit în marginea Jiului trecea pe sub poalele aluniișului, cotea apoi la stânga și eșind iar la larg, apuca pe valea Livezenilor spre oraș. Când cărucianul ajunse în pragul tufelor de alun, o mogâldeață albă răsări, ca din pământ în mijlocul drumului. Calul sforăi spăriat și se opri, ovreul incremeni.

Tălhariul învălit în cojocul lung până la glesne, cu căciula neagră de oaie, trasă adânc pe ochi, ridică ciomagul să izbească pe ovreu în frunte.

Costum de Argeș.

Ovreul țipând îngrozit sări în dosul carului și ciomagul se izbi vrăjmaș în pământ. Lovitura aprigă neizbutită îl trase pe tâlhar după sine sguduindu-l, el se poticni și căciula îi căzu la picioare rostogolindu-se în dunga șanțului. Argintul lunei îi căzu potop în față și ovreul îl recunoscu.

— »Tu ești Gheorghe? Pentru Dumnezeu ce vrei să faci?«

Dar flăcăul ridică-se iar ciomagul. Ovreul se feri pe lângă car țipând, ca din gura șarpelui.

— »Nu da Gheorghe. Nu mă omori. Fie-ți milă de copii mei. Nu da. Îți dau bani, dau tot, dar nu mă omori.«

În vremea asta Gheorghe trase cu ciomagul de câteva ori spre ovreu, dar acesta se feri sprinten, ocolindu-și cărucianul.

Mânia neputincioasă se făcuse nod în pieptul lui Gheorghe de sta să-1 înădușe, iar strigătele ovreului spintecau desnădăjduite pacea nopții. Atunci un gând îi fulgeră prin creier.

Își domoli îndârjirea, trase ciomagul subsoară și se răstl rârjind cătră ovreu:

— Taci păgâne, că nu te omor. Nu-ți mai sparge plămânile, că trezești lumea și dai de dracu.

Ovreul tremura, ca prins de înghețul frigurilor.

— Vino mai aproape, ce te temi? Nu te omor, ți-am spus o. Ci scoate iute banii, că mi degrabă, ș'apoi vezi-ți de cale.

Ovreul prinse puțină inimă. Își vârî mâinile înfrigate în buzunare și scotocindu-le scoase un pumn de mărunțiș, întinzându-l peste loitre flăcăului. Gheorghe îl isbi cu pumnul peste podul palmei de-i săriră banii în obraz, fulgerând scântei în bătaia razelor de lună.

— Nu aștia, jupâne. Scoate șerpariul din aretul pântecelui și hârțiile din tureci. Și hai, mișcă mai iute. Nu te teme, nu mă spurc cu sânge jidovesc.

Ovreul nu 'și credea urechilor. De unde aflase Gheorghe de banii lui. Asta nu-i lucru curat. Știa bine, că nime nu 'l văzuse aseară când și-i ascunsese.

Dar bucuros, că scapă cu vieța își descinse hainele și desfăcu șerparul. Gheorghe într'aceea trecu pe din dosul carului și se apropie. Ovreul se trase doi pași înapoi.

— Stai, jupâne, că nu te mânc, se răstl Gheorghe, dă șerparul și desfunde mai repede

turecii. Ovreurul îi întinse șerparul, argintul zurăi. Gheorghe îl deschise golindu-i cuprinsul pe deschizătura dela grumaz a cămeșii. Se plecă apoi să-și desfacă cătarama cizmei drepte. O flacăără sălbatică se aprinse deodată în ochii lui Gheorghe, mușchii i-se înfiorară încordându-se, o căldură năvalnică i-se năpusti spre creier și ca o fiară flămândă tăbări asupra ovreului isbirdu-l cu pumnul plumbos în ceafă.

Ovreurul se prăvăli la pământ.

— Hoțule, tâlharule, sbieră ovreurul din baerile inimii tăvălindu-se, — mai omorât, luna mi mărtu — — —

Cuvântul i-se poticni în grumaz, căci Gheorghe biciuit de furia setoasă de sânge, ridicase ciomagul și îl isbi în creștetul ovreului. Un val de sânge îi țigări pe nas și pe gură. Gheorghe îl isbi și a doua oară. Căpățina ovreului pocni sec, ca o oală plină în bătaia flăcării,

mușchii trupului își mai întinseră odată încordarea, un geamăt surd și năbușit se strecură prin barba cleită cu sânge și praf și ovreurul rămase nemișcat.

Gheorghe, feciorul primarului, scoase cuțitul dela brâu și trase o dungă afundă pe cusătura tureacului drept al cizmei ovreului. Tureacul se deschise și Gheorghe îl goli cu grabă cuprinsul. Crepă și pe celalalt făcând asemenea și vâri hărțile mototolându-le pe crepătura cămeșii în sân.

Își ridică căciula pătată de praf, înfipse cuțitul după șerpar și proptindu-și ciomagul în dunga drumului, sări șanțul și pieri în suișul des al alunișului.

Luna scăpătase spre creștetul Drăgoiului, iar în zarea din față zorile albe aninate în sghiaburile, cari îmbucă piscurile colțuroase ale Parângului, vesteau venirea dimineții.

(Va urma).

FRĂNTURI....

Mulți zic, că amorul este o pasiune, care arde ca focul, dar puțini știu, că este singura pasiune, care scoate la suprafață tot, ce e bun și nobil în om.

* * *

Ochii albaștri de femei mulți îi aseamănă cu cerul ori cu niște boabe prețioase de safir; eu îi compar cu marea în repaus, căci precum marea cu suprafața ei liniștită la aparință ne atrage, ca să ne piardă prin uragan, așa și luminile liniștite ale ochilor albaștri irezistibil atrag pe mulți, c'apoi să-i piardă prin pasiune.

* * *

Cutele de amărăciune în jurul gurei la femei înseamnă culmea durerii, după cari urmează plânsul, care este declin.

Demokritos.

Costum dela Sebeș.

Rolul Tinerimei române în viața culturală a neamului.

(Ce realizăm noi azi din programul »Asociațiunii?« — De ce să lucrăm deci *altfel de azi înainte?*)

De: **Merlin.**

Nu vreau să aduc învinuiri Tinerimei noastre în cele următoare; vreau să constat numai adevărul, așa, precum este văzut de cei ce de fapt doresc o schimbare a tuturor lucrurilor românești spre mai bine.

În articolul introductiv din numărul prim am văzut, c'am ce activitate am putea dezvolta în sinul Asociațiunii, ca factor social de sine stătător. Mă bucur, că și presa noastră, (în deosebi »Gazeta Trans.« și »Luceafărul«), a aflat de bine a scoate în relief acest punct cardinal al programului nostru; ceea ce are să fie pentru noi toți un puternic îndemn de realizare a acelor gânduri îndrăznețe.

Ca să ne decidem cu mic cu mare la o activitate binefăcătoare sub egida Asociațiunii, cred, că e bine a face și bilanțul activității, sau mai bine zis a neactivității noastre de azi. Dintr'o ochire fugitivă a acțiunii desfășurate de Tinerime în general în despărțămintele Asociațiunii ne vom convinge, că abia ici-colo putem înregistra nițică înțelegere a chemării noastre pe acest teren. Nici unde nu există însă o muncă disciplinată, nici unde nu vom afla un grup de tineri, conștii din convingere adâncă pentru înălțarea stratului de jos. Sporadic se mai află unii sau alții — teologi mai ales, — cari își iau osteneala în feriile anului de mai țin câte-o predică pe înțelesul poporului; mulțimea studenției însă doar me par'că somnul de veci, când e vorba de apropierea sa de nevoile țărânilor.

E drept, că prin unele ținuturi se ocupă tinerii și cu pregătirea vre-unei reprezentății teatrale și concerte. E regretabil însă, că în alegerea pieselor suntem conduși de multe ori de satisfacerea ambițiilor personale și nu de rezultatul edificator al bucăților de o morală mai superioară. Prea puțin ne gândim la efecte dăinuitoare; ne plac mai mult piesele de un conținut ațățător, uneori otrăvitor chiar, fără să ne dăm seama, că teatrul trebuie să fie un amvon — după zisa lui Goethe. Mai nou studențimea scapă și de sarcina asta în majoritatea cazurilor, sărindu-ne într'ajutor artiștii noștri, cari cutreieră aproape toate ținuturile locuite de Românii de sub stăpânire un-

gurească, ducând solia sfântă a doinei și a scumpei noastre limbi strămoșești în toate părțile.

Între astfel de condiții ne mărginim activitatea la o prvpagandă în limitele puterilor noastre. Ca atare: ne îndeplinim chemarea noastră de natură »pur formală«; punem vorbă bună pentru Mărcuș-Crișian-Bănuțiu-Bârsan și trupele lor, afișăm plcate, adresăm invitații, numerotăm scaune, conducem damele la locul destinat și unul sau altul, dacă e mai isteț și îl ajută puterile, mai conduce și câte un joc de coloană. — În general acestea sunt străduințele noastre de peste vară. Onoare excepțiilor!

Ne mulțumim deci cu meritele ieftine ce ni-le îmbie aranjarea manifestațiilor culturale de mai sus, de ochii lumii ne împlinim datorința minimală față de intelectuali resp. artiștii noștri, nici decum însă nu ne gândim la acea clasă socială, care are mai multă nevoie de ajutor, povețe și indemn. Ce e drept și împlinirea acestui rol de natură mecanică reclamă osteneală; toată afacerea să reducă însă la 3—4 zile, depuse pe altarul propagandei culturale. Notez de altfel, că mulți »nu sunt acasă« nici când le ceri servicii de natura asta; au »alte afaceri«, joacă mai bucuroși popice toată vara, fac excursiuni de plăcere, sau sunt oaspeții zilnici ai birturilor și cafenelelor. Nu e de mirat deci, că în fața ochiului critic al frunțașilor vieții publice aparem, ca un mecanism capabil a înfruntă greutățile examenelor, nu suntem însă priviți, ca un strat social condus de principii superioare; zădarnic caută o notă distinctivă a vieții noastre de studenți Români, fiindcă nu o află, precum ar afla-o b. o. la studentul englez și german în contactul său cu poporul, și în viața socială sau sportivă sau la studentul rus în alimentarea spiritului revoluționar. Nouă ne lipsește prin urmare nota caracteristică ori-cărui strat social, ne lipsește duhul, coloarea, sau aș putea zice busola, pe care o are înainte ori ce clasă socială în frământările sale. Să nu ne mirăm deci, dacă o adânc cugetătoare a exclamat astfel despre noi: »Mai multă cultură găsești la un ineșteșugar, care escelează în meseria sa, decât la mulți absolvenți de studii cla-

sice, cari își târăsc viața apoi în lenevire și indiferență».

Da, e fapt indiscutabil, indiferentismul majorității Tineretului; e o boală regretabilă indolența noastră, pe care am putea-o lecuși atât de ușor prin jertfirea alor câteva Dumineci pe altarul binelui public. Să ne schimbăm deci principiile de viață petrecută în somnolență; să o facem aceasta în interesul *salvării reputației noastre!*

Să trecem deci hotărâți pe lângă acei farosori ai științelor, — colegi de-ai noștri, — a căror suprem principiu de viață e a se închide între patru pereți sub motivul că sunt »oameni de idei«, nu »de fapt«. Să le-o spunem verde în față, că *Noi Românii*, fiind la începutul dezvoltării noastre, avem mare nevoie de oameni de fapte, de caractere, precum a spus-o aceasta atât de clasic regele Carol al României — din prilejul jubileului de 40 ani de Domnie — profesorilor veniți să și prezinte omagiile lor la 13 Maiu 1906: »Nu uitați, că mai mult decât talentele, caracterele hotărăsc soarta popoarelor și că forța morală le apără numai de învingere și nimicire«.

Iată deci două motive importante, cari ne spun prea elocvent *de ce să lucrăm altfel de azi înainte?* Sunt adevărat necesitatea urgentă de a da conținut vieții noastre de adevărați studenți și indirect salvarea reputației noastre de strat social independent.

Alt motiv de oțelire la muncă e fenomenul trist al creșterii neconținute a acelor specimene de ființe parazitare, cari nici habar n'au, că neamul înaintează sau se prăpădește. Și dacă tabăra acestor egocentrice crește mereu, aceasta e a se atribui lipsei de însuflețire generală încuibate în sânul studențimci. Să curmăm deci răul, ca astfel specia indiferenților să nu-și mai aflu culcușul său în rândurile noastre. Prin activitate neșovăitoare Tinerimea se va impune de sine acelor eroi de cafenele, cari — har D-lui — sunt din abundență și la noi. Desarmarea totală a celor ce-și fac o meserie din bagatelizarea stăruințelor noas-

tre va fi un fapt împlinit, îndată ce ne vom înșirui între ostașii *sinceri* ai »Asociațiunii«.

Cea ce încă trebuie să ne împinteneze la muncă, e adevărul biblic evident și la noi în toate părțile, că adevărat »câmpul e larg și lucrătorii puțini«. Deoarece și *Noi* formăm o parte întregitoare a clasei intelectuale de azi, deoarece apoi și *Noi* suntem responsabili în fața conștiinței, a istoriei și alui Dumnezeu pentru educația națională a masselor din aceste motive — zic — avem datorința sfântă a ne pune în cumpănă puterile noastre — fie cât de modeste — la înfăptuirea visului tuturor Românilor: emanciparea *culturală* a țărânilor, în cel mai larg sens al cuvântului. Mână'n mână să lucrăm cu cei ce *au timp* și pentru luminarea poporului; să fim siguri, că intelectualii ne vor primi cu brațele deschise; și în deosebi cei ce întotdeauna și-au dat seama de aceasta chemare a lor, se vor bucura numai la intrarea noastră în șirul celor ce nu numai la masa verde sau la banchete dovedesc a fi înțelegătorii sinceri ai ranelor noastre sociale. Entuziasmul, cu care vom lucra toți împreună la făurirea unui viitor mai bun, va fi cheazășia sigură a succesului de mâine. De sigur s'ar împuțina și numărul intelectualilor închiși hermetic, când e pe tapet alinarea suferințelor, de cari »cei fără nume« »plâng și mor în așteptare« după zisa poetului.

Cel mai puternic motiv de a ne pune odată și *Noi* pe muncă serioasă, este însă de bună seamă slaba nădejde de a ne feriți pe aceste plaiuri din mila și cu ajutorul stăpânilor noștri s'a dovedit, că e iluzorie, ori-ce așteptare de a vedea cu ochii prefacerea sângelui în apă; e zădarnică toată truda noastră a »bate apa'n piuă«; în schimb e superioară și consfințită prin practica îndelungată a veacurilor maxima trecută în sângele nostru: »prin noi înșine«.

Iată deci câteva motive de a lucra altfel, — cam așa, precum am spus-o în articolul introductiv, — *de azi înainte*.

Din popor.

Frunză verde de bujor
Cântă cucu la izvor
Și cântă de al meu dor,
Că 's fecior și nu mă 'nsor

Și cântă cucu 'n nuele
Și cântă cu mare jele
Că 's fecior și n'am muere.

(Bănia).

(Din colecția Jianului).

Un factor al potențării conștiinței naționale.

Iarăși stăm în fața secerișului muncii intelectuale a fiilor poporului nostru.

În mânia piedecilor naturale, provenite din precara noastră situație materială, precum și a acelor care sistematic se pun din partea guvernelor în calea dezvoltării noastre culturale, tinerimea noastră, stăruitoare în calea binelui și încălzită de speranțele unui viitor mai bun, nu stă, în privința secerișului intelectual cu nimic înapoia fiilor popoarelor conlocuitoare. După rapoartele anuale ale diferitelor institute de învățământ, putem chiar afirma, că peste 85 de procente din tinerimea noastră studioasă corespunde pe deplin datorințelor ei și numai neînsemnatul rest nu este chiar la locul său. Necunoștința limbii de propunere și pe urma acesteia trecerea dela un institut de învățământ la altul încă este o cauză și încă însemnată ce se poate pune în sarcina acestora din urmă.

Fără a mai stăruii asupra secerișului intelectual, trecem de astădată asupra altei chestiuni pusă astăzi pe primul plan al preocupării tuturor popoarelor cu rost în lume.

Alături de silințelor de înmulțirea a cunoștințelor, a fondului intelectual, examenele finale ne dau ocazia să ne convingem ce forță, vâjjoșie, abilitate, putere de viață și disciplină reprezintă mica trupă din care succesiv se întregesc cadrele mării armate a națiunii. Da, din incidentul războiului balcanic, fostul ministru de războiu al României, generalul Crăinicean a caracterizat pe bine șansele unui războiu zicând: Invingerea este atunci sigură, când fiecare fiu al națiunii este pregătit pentru luptă. Și aceasta pregătire, pentru a pune un popor în poziția de a putea face față cu încredere pericolului, să începe deja în școală. Tinerimea noastră, cu avantajosoasele calități ale rasei latine, în privința forței și abilităților fizice, s'ar putea în orice direcție măsura cu fiii altor popoare. Ne-o dovedesc aceasta ezamenele publice, și emulațiunile régnicolare de gimnastică. Dar cu terminarea liceelor să încheie și deprinderile corporale ale tinerimei noastre. În tot timpul continuării studiilor superioare aceia, cari se mai în-deletnicesc sistematic cu cultivarea forțelor fizice, sunt escepțiuni, iar cu toții întrând odată în vieța publică, locul sănătoaselor și înviorătoarelor deprinderi îl ocupă cafenelele și otelele cu aerul lor infect și cu jocul lor de cărți sdruncinatoare de

nervi. Astfel organizmele sănătoase, vâjjoase și abile duse de pe băncile liceelor între păreții universităților și mai târziu prin răspântiile vieții publice zilnic decad, se văd într'o zi ofilite, fără energie, incapabile de acțiuni mari.

Spiritul cu tot capitalul său de cunoștințe nu mai este liber. Este încătușat de materia mai mult sau mai puțin inertă și trăește numai pentru cultivarea plăcerilor de grad inferior.

Să ne stăpănim un moment amorul propriu și apoi esaminându-ne și comparându-ne acțiunile din viața noastră publică și privată cu aceea a fiilor altor popoare luptătoare pentru ajungerea idealului național să ne întrebăm: Ne pregătim noi serios și cum lucrăm pentru apropierea realizării lui?

Nimeni nu se mai poate azi îndoi, că între alte, drumul cel mai sigur și mai probat este dezvoltarea forțelor și abilităților individuale prin cari se mărește valoarea puterii colective și se potențează conștiința națională. Și această conștiință crește și se întărește în individ ca și în masă de câte ori puterea este pusă la probă, se măsoară cu alte puteri străine sau chiar și din sinul aceluiaș element și iese din luptă învingătoare.

N'avem lipsă să ne întoarcem la anticii Greci ca să reîmprospătăm luptele ce să dădeau tot la patru ani între fiii Eladei la serbările istmice, nemice, pitice. Luptele publice, fără de sânge, cari au pus bază mării vechiului stat elin și cari au întrunit în sărbători naționale pe fiii Greciei resfirați prin numeroasele insule, le vedem azi reîn-viate și puse din nou în acțiune din partea marilor state ale Europei. Atena a făcut începutul în 1905. Londra și-a deschis brațele primitoare atletilor sosiți din toată lumea în 1909. În anul trecut însuși regele Șvediei puse cununa de lauri pe capul atletilor învingători și acum se pregătește Berlinul în frunte cu bătrânul profesor Dr. Goetz, ca în 1916 să dea dovadă lumii, că statul, unde un Jahn, Eizelen, Spiess și alții au tradus în faptă principiile profesate de Rousseau, Basedow și a fost cel dintâi a introduce cultul exercițiilor fizice, ia în cunoștință de cauză și cu încredere în sine lupta față de celelalte popoare ale lumii.

La aceste reîn-viate jocuri olimpice își trimit națiunile pe cei mai destoinici fiii ai lor, ca să-și facă cunoscută și să înalțe valoarea lor națională.

Când și fii micii Grecii și ai seminției lui Arpad se prezintă ca să dispute pe acest teren gloria altor neamuri, să nu ne întrebăm unde stăm, ce facem noi?! Rușinea să nu ne urce un val de sânge în obraz?

Dar nici gândul nu ne poate purta pe la olimpicele internaționale câtă vreme noi singura reuniune de gimnastică ce o avem în Brașov o încunjurăm. În cari orașe avem noi cuiburi de gimnastică, scrimă, box, societate de tir, de înotat, luptă, flotaj, fotbal, cursă (alergat) etc.? Nimic și nicăieri.

N'avem la orașe, și la sate nu facem nici atâta, că în timpul când munca câmpului doarmé, lăsăm tinerimea să bată cârcimele, în loc ca să-i aranjăm niște jocuri sociale, s'o deprindem în exerciții libere, de ordine. Să-i arătăm cum se face lupta.

Dacă am cultiva sistematic puterile fizice în fii poporului nostru, ei ar începe să se cunoască, să-și știe aprecia valoarea puterii lor. Ei ar fi

altfel! Și în conștiința puterii lor, să fie încă odată pe atât de opresiv sistemul nostru de guvernare, să fie îndoit de brutală ținuta organelor administrative și a împănaților, Românului nostru dându-i-se ocazie să-și aprecieze valoarea individuală, n'ar mai fi laș, n'ar mai fi cap plecat la toată sluga. Nu s'ar mai putea, durere, afirma că prezentându-se în masă la alegeri, este conștiu de valoarea ce o reprezintă, iar ca singuratic este cap plecat. Am putea aduce zeci și sute de cazuri, scoase mai ales din viața poporului italian ca să ne convingem, că umilirea și aerul de servilism al poporului nostru urmează din necunoașterea puterilor proprii, fără de care nici nu poate avea omul o rezoluție spontană în diferitele momente ale vieții.

Sta-vom deci și mai departe în letargia de până acum, sau deși cam târziu, cu puteri îndoite ne vom pune pe lucru, să ne cultivăm și puterile trupești contribuind astfel la întărirea conștiinței noastre naționale? (>G. T.<)

Ag.

Păcate...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Actualități din viața intelectuală și socială a studențimii noastre. —

În numărul precedent am avut onoarea a releva în câteva cuvinte însemnătatea educațiunii generații tinere în spirit culturat-național indicând totodată și singurul expedient, care ne-ar putea apropia de idealul mult dorit al unei tinerimi conștie de chemarea sa sublimă. Cred, că nu voi abuza de bunăvoința publicului cetitor, dacă voi încerca a scoate la iveală unele scăderi ale studențimii noastre, cari stânjenesc dezvoltarea normală a vieții intelectuale și sociale a studențimii române.

Am avut ocaziunea de a auzi din gura mai multor fruntași români cuvintele, că singura datorință a studentului este învățatul, terminarea studiilor cu succes. E adevărat cu modesta adaugere, că nu e *singura*. În special dela studentul român se așteaptă muncă stăruitoare pe teren cultural, social etc. Să rămânem însă numai la studiat. Cum se achită studentul român dela noi de cea mai elementară datorință față de sine și viitorul său, față de părinți și indirect față de neamul său? În general slab. Nu vreau să trag la îndoială că avem și noi o ceată mai modestă de studenți serioși, cari înțeleg a-și folosi anii de universitate pentru câștigarea tuturor cunoștințe-

lor universale și de specialitate, cari trebuie să formeze merindea intelectuală a unui inteligent român pentru viața plină de sbucium și luptă. Ei dar majoritatea? Cine nu va cruța oboseala de a se informa mai de-aproape, se va mira de mentalitatea majorității. Singurul ideal — dacă-l pot numi ideal — e de a trece examenele căne-cănește. E un lucru obișnuit a se achita de examene *în rate*, ori a-le depune cu 1—2 ani în urmă pierzând astfel 1—2—3 semestre fără multă sinchiseală. Iar la adresa cutărui băiat diligent vei auzi fel de fel de epitete ornante, cari numai direcționarul studentului *modern* au loc. Va obiecționa cineva, că nu este pădure fără uscături. Așa e. Însă nu faptul, că sunt uscături ne neliniștește ci procentul abnormal al acestor pierde-vară, a căror contingent se sporește mereu și înficiază organismul sănătos al studențimii noastre.

Abstrăgând însă dela examene aprofundarea în studii de specialitate de bună voie și din inițiativă proprie fără de frica cutărui examen trebuie să-o considerăm cu puține excepții de eschisă. Să nu ne surprindă deci, dacă la universitățile din patrie se vorbește cu atâta inzistență despre

inferioritatea intelectuală a studentului român, față de ale celorlalte neamuri.

E cert, că studențimea trebuie să fie pururea agitată, de chestiile de interes vital ale neamului nostru. Toate mișcările, cari au menirea de a promova binele obșteșc, trebuie să afle echou în sufletul studențimii. Altfel vom avea o generație tineră, careia îi va lipsi contactul sufletesc cu grosul poporului românesc. Cred, că nu trebuie un dezastru național mai mare, decât o astfel de tinerime. Nu vreau să zic, că studențimea noastră ar fi pe aceasta treaptă a degenerării. Nici de cum. Inșă e fapt, că în sinul studențimii noastre este un număr destul de considerabil de indivizi, pentru cari idealurile și nevoile neamului românesc sunt »terra incognita«, pentru care lectura zilnică o formează zierele de senzație și literatura hipermodernă străină. A se interesa de mișcările noastre studentești ori de actualitățile vieții românești e sub demnitatea lor. E caracteristic pentru desorientarea acestor indivizi faptul, că unul dintre acești avansați îl credea pe d-nul O. Goga ministrul-președinte al României.

Urmează castul așa numiților *aristocrați*, cari nu se dimit a sta de vorbă cu grosul studențimii, leagă cu predilecție prietinii cu gentrii de ungur; la diferitele conveniri formează o societate izolată și nu se opresc până la șampanie bruscând prin astfel de allur-uri întreaga societate.

Să mai adaugem jocul de cărți, risipe de bani în cârciume și cafenele, unde unii își fură vremea cercând distracție în locul plăcerilor nobile; ce și-le oferă concertele, teatrul, muzica, diferitele conveniri sociale etc. și iată tabloul e gata!

Unde e leacul pentru aceste scăderi, cari cu drept cuvânt pot fi numite păcate? Credem, că la delăturarea lor va contribui mult avântul îmbucurător, care l'au luat în timpul din urmă societățile de lectură studentești din diferitele centre. Multe însă dintre aceste se pot lecu numai și numai prin concursul întregii societăți românești numai prin colaborarea tuturor factorilor sociali, cum am amintit pe scurt în articolul precedent.

Iată cum înțelegem afirmațiunea de mai sus! S'a discutat și se discută din când în când

cu mare zarvă chestia internatelor academice, că apoi toată afacerea din nou să fie dată uitării. Părerea noastră este, că nimica nu ar putea contribui mai mult și mai eficace la îndreptarea și îndrumarea studențimii noastre către calea adevărată a muncii serioase și zeloasă ca internatele academice. Fie-ne permis pentru adevierea afirmațiunii noastre a ne refera la memorandumul studențimii din Cluj adresat »Astrei« în chestia edificării internatului Petran, din care se vede clar importanța acestor instituții, cari formează »conditio sine qua non«-ul existenței cinstite a studențimii noastre. Prin urmare e o datorință națională a forurilor competente și a întregului românism a face tot posibilul pentru intruparea acestui vis vechiu. Iar până atunci golul, care e umarea fatală a lipsei de internate, trebuie să fie umplut de societatea inteligentă românească. Conveniri prietânești fără program stabilit înainte, unde s'ar discuta amical toate actualitățile vieții noastre naționale și din lumea mare, nu numai ar face contactul sufletesc dintre studenți și bătrâni mai intenziv, dar ar mai avea și darul de a înbogăți în mod vădit cunoștințele studențimii, a desvoltă încetul cu încetul interesul celor indiferenți pentru chestiile obștești, literatură, istorie probleme economice, politice, culturale etc. Ar fi o școală adevărată aceste conveniri pentru generația noastră tineră. Este timpul suprem, ca frunțașii nostri, să nu se izoleze prin zid chinezesc de studentimea academică, lipsindu-ne de sfaturile și îndrumările celea mai elementare. E o greșală fatală la noi românii, când permitem să se încuibze între noi separatismul.

Iar familiile românești din orașele universitare ar face enorme servicii cauzei, noastre, dacă și-ar da puțin silința de a atrage studențimea cu vraja vieții sociale românești la sine. Ar încetă frecventarea prea deasă a cârciumelor, s'ar desvoltă în studentul nostru necesitatea și dorul după distracții mai nobile; ar putea însuși rutina necesară, lipsa căreia multora le face situația în societate dacă nu imposibilă, cel puțin penibilă. Și dacă familiile noastre ar primi tot atât de afabil și pe cel mai sărac universitar, ca pe cel mai bogat, ar stârpi sau cel puțin nu ar da coarne indivizilor aristocrației, cari au uitat, că moșul ori strămoșul lor încă eră în opinci!

Leru.

Câteva momente din istoria reg. ces. 64 din Grăştie

Regimentul 64, numit al Cavalerului de Aufenberg în 14 Iulie a. c. a serbat amintirea războiului din 1866, în care acest brav regiment românesc a excelat de repeţite ori. Pentru vitejia de model au fost mulţi din acest reg. decoraţi cu diferite orduri, distinşi cu cea mai înaltă laudă şi avansări; braţele lor vânjoase a dovedit, că Românului i-e inima totdeauna la loc, că la chemarea ţării şi a împăratului ştiu învârti tot aşa de bine armele în apărarea patriei, ca coasa şi mlăciul în timp de pace, pentru câştigarea negrei lor pâni.

Botezul de sânge a tinărului regiment a fost la Kukus în Bohemia, a urmat apoi Königgrätz; în ambele locuri a atacat cu vitejie uimitoare pe duşman. La Königgrätz infanteristul Constantin Dinde a scăpat din mâna inamicului steagul, alungând cu patul puştei prusiaci, cari grăbeau a face pradă steagul; iar Nicolae Tatu a luat la ţintă pe comandantul contrarului, care în proximal moment şi căzu doborât de pe cal de plumbul ostăşului român.

Culmea bravurilor vitejeşti au făcut-o bravii noştri feciori în lupta dela Biscupitz, unde au dat piept cu călăreţii prusiaci. Aici corporalii Dragota şi Anghel Birta străpungând pe cel mai de aproape oficer prusiac, cu un strigăt de »hurra«, au sărit la călăreţi, după ei tovarăşii lor, alungând inamicii.

În 22 Iulie tot regimentul 64 a scăpat oraşul Pozsony de inamicii, cari voiau să-l ocupe; în anul 1881 iarăşi regimentul acesta a curăţit Bosnia şi Herţegovina de bandele sârbo-muntenegrine.

Ca semn de recunoştinţă s'a ridicat la anul 1897 lângă Königgrätz în onoarea celor căzuţi pentru ţară şi împărat în războiul din 1886 un monument frumos, iar în 1906 unul în curtea casarmei din Orăştie. Maiestatea Sa în semnul îndestulării sale a donat regimentului, tabloul, — care îl vedem aci — cu lupta dela Biskupitz, executat de pictorul academic maiorul A. Hoffmann v. Vestenhof.

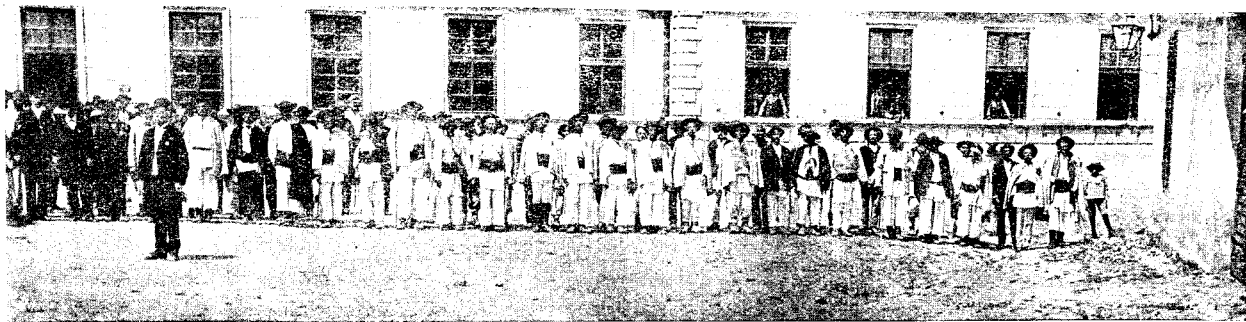
Din cele spuse vedem, că regimentul acesta şi în timpul relativ scurt dela înfiinţarea sa — din 1860 — a fost totdeauna în mijlocul focului şi a dovedit, că e bine disciplinat, că Românul şi acum e soldat bun, că are înaintea ochilor deviza de pe flamura steagului său:

»Credincios, Viteaz şi Statornic«.

Cât de românesc a fost regimentul 64 la Königgrätz şi Biskupitz, ne arată ilustraţia alăturată, care reprezintă veteranii rămaşi în viaţă la serbările regimentului din Orăştie, la anul 1906 cu ocaziunea desvălirii monumentului de acolo. Feciorii regimentului se înrolează din comitatele Sibiu, Hunedoara şi Alba-inferioară, iar comanda lui are sediul în Orăştie.

Bătălia dela Königgrätz.

Veteranii dela Königrätz.

CRONICĂ

M. S. Regele Carol. *Figura măiestoasă a înțeleptului rege al României să ridică azi în primul plan al atențiunii pentru lumea întreagă, pentru că în mâinile Lui este astăzi cheia lumii. Amintirile trecutului, gloria familiei Hohenzolernilor, vitejia personală a fostului comandant suprem pe câmpul războiului româno-rus-turc dela 1877—78, stăruința înțeleaptă întru lucrarea organizatoare în restimpul păcii, răbdarea și calmitatea în vremea jignitoarelor ispitiri a anului din urmă, și în sfârșit hotărârea bărbătească a septagenarului suveran, — toate acestea țin o aureolă de raze împrejurul figurei celui dintâi rege al României, nu numai în ochii Românilor, ci în fața întregii lumi civilizate. Atitudinea Regelui în acest caz personifică neamul românesc însuși. La noblețea înăscută a rasei, atât de hărțuită prin veacuri, Regele a adus demnitatea regală și organizația solidă a spiritului german, și astfel contopit, Regele și poporul, să înfățișează ca adevăratul element de ordine și civilizație în Balcani și în Orient. Evenimentele zilelor din urmă pun neconținut în lumină aceasta figură de suverană măreție, romană în formă, germană în fond, și românească în întregimea sa armonică.*

Două vorbe din redacție. Iată-ne a doua oară iviți pe orizont... gânditori și totodată îngrijorați și de data asta, întrăm în casa fieștecărui cetitor binevoitor al nostru cu sfiala ce se cuvine tinerilor. Am lucrat și de data asta cu celea mai serioase intențiuni, am grijit pentru a putea satisface tuturor dorințelor cetitorilor noștri, dintre cari mulți poate până acum — și poate și de aci încolo — nu ne da cuvenita atențiune fiind noi »iacă tineri«. Niște tineri — ar zice o parte din public — cari la moment se

entuziasmează, într'o clipă se însuflețesc pentru un lucru oare care și dacă acesta nu e dus în deplinire încă în toiul focului sufletesc — rămâne uitat și nime nu-i mai are grija. Așa eram până acum; eram noi poate mai tineri și nu ne pricepeam încă rostul pe deplin... doar iacă scurtă vreme ne desparte de băncile școalelor medii, de unde am eșit fără gânduri. Ori poate nici nu vedeam atâta suferință în jurul nostru; la frații noștri poate nu zăream atâta gând și năcaz, și de pe fața bătrânilor noștri părinți încă nu dispăruseră zimbetele îndestulirii și fericirii; poate pentru că încă nu văzurăm, că sunt și între noi indivizi, cari trecând nepăsători pe lângă Noi, degenerând moralicește, sapă groapa pentru a ne doborî și a ne nimici. Dar acum ne-am priceput năcazul și am adunat ceata celor adevărați pentru ca să ne mântuim și să mântuim. Ținem a aminti pentru aceia, cari ar avea nedumeriri și ar cugeta despre noi în modul de mai sus, că mișcarea noastră nu e »iacă numai o flacăra de foc de pae«, ci e rezultatul unei frământări îndelungate — putem zice de ani de zile — care ne chinuia zi și noapte încontinuu; am plecat — oprine-vom oare? — cu gândul firm la o reușită modestă, numai modestă, căci n'avem idealuri nouă... cele vechi vrem să le ducem în fine la îndeplinire. Atâta și credem, că am făcut destul.

Ne cade bine a aduce mulțumite acelor mulți binevoitori ai noștri, cari n'au privit mișcarea noastră prin geamurile critice, nici n'au pus la dosar revista, întruparea gândurilor noastre, pentru vremuri mai bune, ci cunoscând ori poate înțelegând lupta noastră și dorul nostru pentru a ne elibera din încătușările vremurilor trecute și pentru a pregăti o nouă și conștientă generație de care la tot cazul avem lipsă și care poate va fi chemată a înfrunta multe năcazuri și mizerii în viitorul necunoscut, au grăbit a ne povățui și îndemna. Deci deși am eșit într'un

timp materialicește poate nepriincios, totuși ne simțim cu totul acasă între multele de urări de bine și îmbărbătări sincere ce ne sosesc zilnic. Credem, că punând nădejdea în D-zeu — fără care Românul nu e om — vom prospera; vom spera, că veni-vor iarăși zile senine asupra popoului nostru oropsit și obidit de-atâtea frământări, și vom zimbl cu îndestulare spre trecutul înegurat. Vom pune umăr la umăr și vom ridica zăgaz tuturor greutăților ce se vor ivi... »Per aspera ad astra!«

Nu putem lăsa neamintit faptul, că presa — afară de un ziar Ardelenes, care a așteptat poate să fim niște filologi și scriitori de forță — atât cea din Ardeal, România, cât și cea străină a luat act despre mișcarea noastră constatând cu bucurie, »că iată în fine s'a găsit cei vre-o câțiva, cari trebuiau să sosească, pentru a deștepta tinerimea și a o preface în adevăratul și mult amintitul *stălp social*«.

Rând pe rând vom aduce spicuri din ecourile primite, cari sunt tot atâtea dovezi strălucitoare, că mulți ne-au înțeles și înțelegându-ne grăbirea a ne încuraja.

Și în fine avem o vorbă și cătră domnișoare. Un document al gingășiei și fineței de gen, domnișoarele noastre din multe părți au grăbit a ne împlini rugămintea, ceea ce înseamnă, că femeile române sunt la culmea chemării lor, dând mână de ajutor la munca grea ce o ducem noi, ne-o îndulcesc și ne fac a nu simți greutatea și piedecile... Cine oare dintre noi ar fi atât de pessimist, ca să se poată desiluziona la primul prag de piedecă, când »frumoasele« sunt cu noi..? și cu noi vor fi Dovada, că ne poartă grija, ne umple sufletul de mândrie... O să fim recunoscători.

Tuturor binevoitorilor noștri salutări! (St.)

»Șezătoarea« Iui Brediceanu în Zlagna.* Eram obicinuiți până acum a auzi vești muzicale mai importante numai din 3—4 centre românești; încolo tăcere chinuitoare. Avem nădejdea, că primul congres al femeilor române, ținut zilele trecute la Brașov, vă trezi la conștiința de sine Reuniunile noastre în toate direcțiile.

O bucurie mă cuprinde, că de astă dată pot scrie despre vrednica Reuniune a femeilor din Abrud, Abrudsat și jur, a cărei trezire națională poate servi de model în multe privințe.

* Din cauze tehnice clișeu »Șezătoarei« nu s'a putut aduce la numărul de față. Îl vom da în numărul viitor. (Red.)

O altă preocupare de forță a acestei instituții, ce lucră mână 'n mână cu casina rom., e însuflețirea ei pentru reprezentații culturale; mai ales având la dispoziție o clasă înțelegătoare de mijloc. În anul acesta a studiat sub conducerea agilă a medicului Dr. Alex. Borzia »Șezătoarea« de T. Brediceanu și spre mirarea scepticilor și a neînduratei ironii românești — a prezentat-o în două centre românești, Abrud și Zlagna — cu succes strălucit. Țin să constat, că e prima încercare la noi de a ne avânta la înălțimi muzicale atât de îndrăznețe cu ajutorul clasei de mijloc. Să înțelege, că și intelectualii au dat mână de ajutor.

Zlagna, acest orașel dela poarta Munților-Apuseni, având o inteligență condusă de sentimente altruiste în frunte cu Dnii Olariu și Albini a primit cu brațele deschise acest grup de cântăreți, aderent sincer al naționalismului de fapte. Reprezentanța s'a ținut în 7 Iulie n.

Eram electrizați parcă de ansamblul fericit al atâtor produse naționale; portul nostru pitoresc domina pe scenă și la joc; aranjamentul pur românesc al casei țărănești, apoi melodiile furate din inima Românului — ne făceau a uita odată și noi năcazul de acasă; trăiam parcă în alte sfere și pe când frații din Țară erau străbătuți de gândul sfânt al »mobilizării«, noi fantazam o mobilizare a forțelor românești în serviciul idealelor culturale.

Rolurile principale le-au susținut cu multă pricepere Dna Mărioare Dr. David (*Ileana*) și Dl Leon Bancu (*Sorin*). Ambii au dovedit o școală aleasă și totodată mult simț pentru doinele noastre. *Radu* (Dl Gh. Chendi) și *Moș Marin* (Dl I. Păcurariu) au stăpânit auditoriul cu prestațiile lor; primul cu vocea-i binedisciplinată, al doilea cu jocul său plin de haz. *Mama Dumitra* (Dna Fauru) cu vocea-i metalică, creată parcă pentru melodrame, a fost foarte bine. Drăguț s'au produs Drele A. Muntean și Ant. Fauru. O bună impresie au făcut apoi lelea Chiva (Dna Ciura) și Stan (Dl Ciora) prin jocul lor potrivit.

Nu mai puține elogii trebuie să aducem D-rei Irina Fauru pentru acompaniarea la pian; cu o deosebită patențiuine și precizie muzicală s'a achitat de gingașul său rol.

Tot atât de prețuită în reușita piesei s'a dovedit orchestra, al cărei valoros membru eră și Dl G. Pipoș.

O unică observare îmi permit a face; n-ar fi stricat mai multă animație între flăcăii și fetele Șezătoarei. De altfel măiestria, cu care au fost executate cântările de corul puternic și bine instruat, ne-au făcut să uităm unicul defect.

Credem deci, că pe urma acestui debut a fost sincer Dl protopop Montani în talmăcirea sentimentelor de dragoste și admirație ale auditoriului față de harnica presidentă a Reuniunii: Dna Ana Filip, față de neobositul dirigent Dr. Borzia.

Succesul material încă a fost mare; mulțumită propagandei intelectualilor noștri din Zlagna, cari au înțeles atât de elocvent stăruințele unei Reuniuni active!!

Îmbogățiți sufletește am încins după toate acestea și noi o horă românească ca'n povești, după care a urmat o animată petrecere până 'n zori de zi. Nu e mirare deci, că unii sau altele s-au depărtat cu inimi »rupte« și suvenirii greu de alungat din împărăția dorului.

Crinul.

S'aude până la noi? *Rodin*, cel mai celebru sculptor de azi al lumii, a făcut nu de mult niște declarații despre arta modernă, cari ar fi bine să se cunoască și mai cu seamă să se urmeze și de cercurile noastre artistice și literare, (afară de partea privitoare la femeie, bine înțeles). Nu facem comentarii, nici aluzii, — dăm numai în traducere interesante declarații, ca cititorii să poată privi și judeca apoi prin prizma acestor principii cea mai mare parte a literaturii din zilele noastre. *Rodin* a spus următoarele:

»Convîngerea mea este că pentru a face artă, trebuie să ai paciință și răbdare. Ce vedem însă astăzi? Tinerii artiști voesc să cucerească repede gloria, și nu-și dau destulă silință să se cunoască pe sine. Tinerimea se trudește cu toate puterile ei să fie originală, dar de o originalitate căutată, nefirească, și care tocmai pentru aceasta nu are îndreptățirea de a fi. Artistul trebuie să adaogă alcătuirii sale și ceva din firea și din individualitatea proprie, căci numai așa va fi opera lui creație artistică.

»Cel dintâi lucru al tinerimii de azi este: să treacă în goană prin câteva muzeie, să privească din fugă câteva capodopere, și apoi să spună cu satisfacție: Păi lucrurile acestea le știu eu de mult! M'am găsit pe mine însu-mi, și acuma pot să mă apuc să creez ceva nou! Oamenii aceștia poate că au suflet, dar ceea ce le lipsește, este fără îndoială conștiențiozitatea. Este cu neputință să devii în câteva zile artist desăvârșit. În artă poți să ajungi ceva numai cu paciință mare și cu muncă îndelungată. Dacă artistul privește opera sa nu ca scop pentru sine (ultim), dacă se gândește în cursul creării la gloria la care va ajunge, la bani sau la comande, nici când nu va produce ceva artistic. Poate, că plăcerea maselor o va câștiga, dar dintre adevărații artiști nu va face parte niciodată.

»Artistul e pierdut, dacă iubește în mod escesiv femeile. Arta e geloasă. Ea nu suferă rivală, — nu se poate să iubești de-odată și arta și femeia. Mulți cred, că pe artist îl inspiră dragostea. Credința aceasta e o mare rătăcire. De obicei artistul nu-și iubește opera, decât când o înțelege deplin. Prin urmare ar trebui să nimească tot ce produce în grabă sau în vr'un avânt. Lombroso și aderenții lui cred că geniul și nebunia sunt învecinate.

»Geniul, sau mai esact: *omul genial este ordinea intrupată*«.

Patriotismul deputaților români.

Cu ocazia întrunirii deputaților din camera română pentru a fi de față la cetirea mesagiului, toți deputații prezenți au abzis de lefurile lor în favorul familiilor celor duși în războiu! Trăiți Români adevărați!

Absolvenții români al cursului administrativ din Cluj (1912 -13) sunt următorii: Vasile Anca, Vasile Alexa, Alexandru Bărbos, Iuliu Deac, Cornel Gidrai, Nicolae Istrate, Adrian Iacob, Aurel Köváry, George Mureșian, Remus Piso, Vasile Șuta, Aurel Partia.

Pornească tinerii noștri pe calea nouă cu mult noroc spre izbânda fericită, cu gândul întotdeauna la neamul din care s'au născut.

În numărul viitor al revistei noastre vom începe publicarea tratatului Dlui A. H. Schmitz (Paris) despre »Tinerimea franceză«, apărut în revista »Oesterreichische Rundschau«.

CRÂMPEIE

din unele răspunsuri, sosite la apelul nostru în cestiunea înființării revistei »Noi«.

»Nu putem, decât să îmbrățișăm cu bucurie aceasta idee veche veșnic nouă. Nu credem, că există un singur student, care n'ar fi pentru o astfel de revistă, căruia nu i-ar tresări inima de bucurie la auzul acestui glas de sirenă. — Vă urăm spor la muncă și succes în lupta grea, ce ați scris pe steagul vostru, dorind să-l duceți la izbândă«.

»România Jună« din Viena.

»Faptul pornirii revistei ne umple pieptul de însuflețire și admirație, când privim la steagul, ce-l desfășurați în numele muncii, al virtuții și culturii naționale. Aderăm din tot sufletul la pornirea voastră însuflețită, căci e vorba doar de viitorii conducători ai neamului«.

*Soc. »Inocențiu Micu Clain«
a Teologilor din Blaj.*

»Ideia, de care V'ați însuflețit atât de mult, e cât se poate de salutară și necesară totodată. Aprobăm din tot sufletul înfăptuirea ei și ne crește încrederea în puterile noastre proprii, când vedem atâta însuflețire și stăruință pentru întruparea acestei idei, care a răsărit tocmai unde era mai de lipsă«.

*Societatea »Andrei Șaguna«
a Teologilor din Sibiu.*

»Aprobăm ideia salutară, a cărei conștie realizare ar însemna consolidarea suflotească a studenților români. Simțim lipsa revistei cu atât mai vârtos, cu cât numai prin mijlocirea ei s'ar mai putea susține în studenții noștri atragerea și însuflețirea conștientă pentru idealurile și cultura noastră«.

Teologii Centraliști din Bpesta.

»Salutăm cu drag ideia scoaterii unui organ de publicitate al Tinerimei. Lipsa i-o înțelegem și simțim și noi. Revista e chemată a înfrăți pe toți tinerii de bine »în gânduri și simțiri«. Ce bine ne-ar cădea să ne vedem odată *acasă*, între de-ai noștri, cu cari să nu ne sinchisim a sta de vorbă, cerând vre-o povață prietenească, eventual spunându-ne și noi cuvântul, unde vom crede, că putem și cere trebuința«.

*Societatea Studenților dela
gimm. din Blaj.*

BIBLIOGRAFIE

(Cărți și reviste sosite la redacție).

Profesor și elev. A apărut, ca retipărire scoasă din »Transilvania« Asociațiunii noastre o broșură verde, de 20 pagini, care poartă titlu: *Emil Viciu*, pedagogul și opera sa, de *Ioan Georgescu*. Sibiu, Tip. tipografiei archidiecezane. 1913.

Emil Viciu a fost profesor la liceul din Blaj, și rectorul internatului de acolo, care de câțiva ani trăia într'o retragere totală, cu o penzie modestă, prea modestă, într'o disciplină de schimnic, având respectul rar al unui om sfânt, și în anul trecut și-a dat sufletul. Autorul broșurei, dl Georgescu, este Doctorand în teologie la universitatea din Viena. Elevul închină în aceasta broșură câteva pagini de cucernică pomenire profesorului său. Astfel frumosul adus de tinerul Doctorand este adus ca din inima multor elevi recunoscători și înțelegători.

Relevăm cu drag acest act literar, pentru că întră cu totul în gândurile noastre. Cât de bine ar fi dacă mulți elevi ar reconstrui, în pagini frumoase, figura profesorilor lor iubiți, cari le-au lăsat urme în suflet, cari au contribuit la clădirea individualității lor.

Emil Viciu — ne resare din zugrăvirea elevului său distins, ca un profesor de elită, care pe lângă instrucție a știut să facă și educație și care — cea ce e mai mult — a fost nu numai un învățat în studiile sale, ci și un excelent educator mai ales prin pilda vieții sale, fără prihană. De aceea el se bucura de o mare și neîndoioasă autoritate morală. Prin studiile sale grele: fizica și matematica, el știa să înalțe pe elevi la orizonturi mai largi și la concepțiunile cele mai înalte: la concepțiunile religioase, pe cari, ca pe niște schele puternice, se zidește viața tare, frumoasă, simetrică și armonică.

D-l Georgescu pe lângă schița de caracter a omului, ne dă și un fragment din ideile lui, ca pedagog, resumând un studiu despre educațiune al răposatului, publicat în Raportul din anul 1902—3 al școalelor din Blaj. Sunt idei vrednice de a fi scoase la iveală și propuse unei publicități mai largi, cum se face acum prin organul celei dintâiu societăți cu autoritate națională la noi, cum este »Asociațiunea«. Dar pe lângă acest studiu, și cele câteva manuale de școală tipărite de mult, regretatul profesor a mai avut și alte scrieri de valoare literară. Înțeleg acele foiletoane științifice, în stil ușor de popularizare și distracție, de cari a publicat o serie întreagă în »Unirea« dela Blaj, și din care s'ar putea scoate un volumaș frumos și folositor. Apoi să zice, că ar fi scris și o carte de rugăciuni și învățături creștinești, cum nu avem alta, și o tâlcuire a Evangeliilor de peste an. Nu cunoaștem aceste scrieri, dar credem, că Blajul, pe care îl ilustrează Emil Viciu în acești ani de scădere, și care nu l'a prețuit tocmai cum ar fi vrednic, ar face un act de dreptate scoțând la lumină deplină viața acestui om bun și roadele muncii lui de educator.

Ori cum, d-l Ioan Georgescu, elevul, a făcut frumos gest, cu aceasta primizie literară închinată profesorului său. Și ne mândrim, că în rândurile tinereții să arată astfel de gesturi inteligente, cari vor fi și îndemnuri pentru mulți.

N. Nichita.

G. Ionescu Șiești: Călător. (Craiova 1913. Edit. tip. »Ramuri«. Prețul lei 1'50).

O plăcută descriere a pitoreștilor ținuturi și orașe din Germania și Franța. Autorul ne duce prin cele mai însemnate orașe și cu trecut istoric ale Germaniei: Würtemberg, Stuttgart, Tübingen, Heidelberg etc., apoi trece în Franța, călăuzindu-ne prin orașele pompoase: Luneville, Nancy, Paris etc. Descrise în culori marcante și țesute cu bogatele impresii ale autorului, ne fură gândul trecându-ne în cele țări străine din apusul Europei. O recomandăm călduros, mai ales tinerimei noastre univ., care studiază în străini, căci în »Călătorul« D-lui Ionescu Șiești, găsem un bun și simpatic călăuz. Asupra acestei broșuri vom reveni.

Björnsterne Björnson: „Tânăra păreche“ piesă în două acte, tradusă de *Petre Cârsteanu*. (Brașov, 1913 tip. A Mureșianu: Braniște & comp. Prețul 40 fil). Într'o limbă destul de plăcută și ușoară, traducătorul ne dă o lucrare a regretatului și nemuritorului scriitor norvegian, prietenul bun de mai nainte a Românilor din Ardeal.

D.

„Ardealul“ — Brașov.

„Brioni Insel-Zeitung“ — Brioni grande.

„Foaia Diecezană“ — — Caranșebes.

„Gazeta Transilvaniei“ — Brașov.

„Ghilușul“ — Doljiu (România).

„Junimea literară“ — Cernăuți.

„La Corrispondenza Rumena“ — Parma.

„Libertatea“ — Orăștie.

„Oesterreichische Rundschau“ — Wien.

„Orientul Român“ — Cluj.

„Păstorul sufletesc“ — Somlyócsehi.

„Progresul“ — Oravița.

„Revista teatrală“ — Brașov.

„Revista preoților“ — Timișoara.

„Românismul“ — București.

„Revista copiilor și a tinereții“ — București.

„Solia Satelor“ — Cluj.

„Steagul“ — Ploești (România).

CĂTRĂ CETITORI

Cauza, că numărul de față l'am scos dublu și mai târziu e, că nefiind în vacanță nimeni dintre redactorii noștri locuitori în Cluj, numai cu mari spese am putea scoate numerile regulat. În speranță, că cu începerea anului școlar vom putea fi punctuoși, rugăm On. public cetitor a ne scuză și să ia aceasta la bunăvoitoarea cunoștință.

Numărul proximal revistei noastre va apare la 15 Sept. n.

Internatul Vancean de fete în Blaj.

Până în ziua de 15 August n. a. c. se publică concurs pentru susceperă tinerimei în Internatul Vancean de fete din Blaj. Condițiile de primire sunt:

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 360 cor. solvibile în două, ori cel mult patru rate egale anticipative. Elevele cari vor să învețe muzica instrumentală, vor solvi separat taxă moderată. Separat are să se plătească și didactrul de 22 coroane 60 fileri pentru cele din clasele civile.

2. Fiindcă elevele vor avea să poarte vestimente uniforme, se vor solvi pentru aceste 40 cor. Uniforma aceasta constă din două șurțe cu mâneci, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fieștecăre elevă are să fie provăzută cu: 4 toalete simple, câteva șurțe, jachetă de iarnă și primăvară, 1 năframă mare, 1 năframă mică și 3 de cap, 6 camisoane, 6 pantaloni, 6 fuste, 6 serviete, 18 batiste, 8 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuci, 1 păreche de pantofi, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 1 saltea de pae, 2 pepteni, 1 țol de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lighian de spălat, 6 ștergare, 4 ștergătoare de lighian, 1 ținătoare de săpun, 1 pahar, 1 ulcea de tinică și tacâmuri.

Pentru suma solvită fieștecăre elevă va primi:

1. Instrucție în studiile prescrise pe clasele I—IV. elementare și I—IV. civile, educație religioasă-morală și deprinderi în conversație maghiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănătoase și luminoase.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amiază 3 plese, c) la cină 1—2 plese. Intre aceste, la 10 oare a. m. și 4 oare d. a. câte o jambă. Pachete de-ale mâncării se permite elevelor să primească numai la sărbătorile Nașterii Domnului și ale Paștilor.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fieștecăre lună elevele vor lua câte o baie, care le costă la an 2 cor.

5. Instrucție practică în cele economice, într-un câț instrucția de sub I. lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alăture: extras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revacinare.

Rugărilor pentru primire au să se înainteze Preaveneratului Conzistor mitropolitan din Blaj, alăturându-se la fieștecăre o marcă de 45 fileri, pentru spedarea francată a rezoluției. Dela rugărea pentru primire nu sunt dispensate nici elevele, cari au mai fost la Internat.

Blaj, 1 Iulie 1913.

Direcțiunea Internatului Vancean de fete.

POȘTA REDACȚIEI

Toți acei Domni, cari nu voesc a abonă revista noastră să binevoiască a retrimite numerile primite ori să ne înștiințeze pe o cartă postală.

Rugăm stimatele D-șoare și pe colegii noștri, cari nu ne-au trimis încă listele de subscripție, să binevoiască a ni-le pune la dispoziție pentru a regula chestiile administrației.

Totodată facem atenți pe toți acei colegi abonenți, cari începând cu 1 Sept. pleacă la școli să ne comunice la timp adresa exact.

Cei ce n'au primit numărul prim să reclameze la administrația revistei, de unde li-se vor trimite imediat.

Mai multora. Înscrierile la universitățile din Ungaria să încep în semestrul prim cu 1 Sept. n. și durează până în 12 Sept. Cei ce din oare cari cauze nu se pot prezenta personal între termenele de sus, aceia pot cere în rugare recomandată (și provăzută cu atestat medical ori alt document, indicând cauza întâzierii), dela decanul acelei facultăți la care voesc a se înscrie. La înscriere trebuiesc: atestat de matură și estras de botez. Informațiile mai de aproape le dă — celor ce vin la Cluj — redacția noastră cu toată bucuria.

A. P. Belotiu. Mulțumim sincerele tale urări de bine și așteptăm prețiosul tău sprijin.

P. Cârsteanu (Bucovina). Te-am trecut la ceata colaboratorilor. Deci... așteptăm împlinirea misiunii!

Jianu. Nuvela fiind prea lungă, am adus-o de data asta numai jumătate. Cele din popor eu ți' le-am luat. Servus!

Vas. Sala — Vășcău. După dorință Vi-s'a trimis revista. Mulțumim de cele trimise și Vă mai rugăm.

P. Fotoc. Credem. că la întrebările puse de Dta în »Gaz. Trans.« ve-ți găsi azi răspunsul dorit în coloanele revistei noastre.

Nițu Șohodoleanu. Articolul tău l'am lăsat pe altădată fiindcă tratează chestii, cari — după cum vezi — sunt puse la tapet de Merlin.

G. P. în V. Dta crezi, că n'avem ce publica și ne trimiți un teanc de poezii, ca »să fim asigurați«. Mulțumim de grija ce ne-o porți, însă — durere — cele trimise nu le putem folosi. Ca să te convingi și Dta, iată o strofă:

Amorul e o săgeată
Ce să 'mplântă de-odată
În inimile amândouă
Și nu iasă cu una cu două

Ehei dragă Dle! Poeziile nu se fac numai așa »cu una cu două«. Cetește încă mult, ca apoi să ne mai putem întâlni!

DIRECTOR- GIRANT: **DR. EUGEN BIANU**